

Sfântul Paisie de la Neamț

**Cuvinte și scrisori
duhovnicești
I**

Selectate și traduse în limba română
de Valentina Pelin

Cu o prefață de Virgil Cândea

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura DOXOLOGIA
2010

CUPRINS

<i>Prefață</i>	7
<i>Notă asupra ediției</i>	14
Preacinstiților întru Domnul părinți din Mănăstirea Nașterii Maicii Domnului de la Poiana Mărului	19
Preacinstitului între părinți Theodosie, egumenul Schitului Țibucani, cu preaiubiții săi fii	25
Prea iubitului meu prieten, sânguincios următor al poruncilor lui Hristos, prea evlaviosului între preoți părintelui Dimitrie	28
Către preacuviosul dascăl, ieromonahul chir Nichifor	32
Către părinții pustnici Onufrie și Nicolae de la Vorona	36
Preacinstitului părintelui Theodosie, arhimandritul Sihăstriei Sofroniev	39
Către cinstitul preot părintele Ioan, pentru uniație, scurtă trimitere	73
Către preacuvioasa maică Nazaria	80
Către egumena Mănăstirii de maici de la Arzamas din Rusia	83
Scrisoare către ucenicii plecați în Rusia pentru mutarea sa la Neamț	94
Prefață la ediția slavonă din 1812 a „Cărții Sfântului Isaac Sirul”	111

Către niște râvnitori, robi ai lui Dumnezeu din Rusia, răspunsuri la oarecare întrebări	122
Prea mică alcătuire despre Semnul Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci	161
Răspuns către părintele chir Manolache preotul, la întrebarea despre <i>Rugăciunea Sfintei Treimi</i>	224
Cuvânt la Nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru pacea lui	228
Cuvânt la lăsatul sec de brânză, înaintea Postului cel Mare	232
Din cartea „Iconion sau Închipuire a evangheliceștii vieți de obște”, adunată de la Sfinții Părinți	235
Rugăciunea fraților pentru sănătatea Starețului Paisie.....	239

PREFAȚĂ

Lucrarea Dascălului duhovnicesc se împlinește în multe chipuri: prin sfat, îndemn și dojană, prin pildă de nevointă, post și faptă bună, prin cuvânt de învățătură rostit sau scris, prin rugăciune pentru ucenicii săi. Dascălul desăvârșit lucrează și numai prin tăcere, ca Avva Pamvo, care, rugat să spună un cuvânt arhiepiscopului Alexandriei, venit la dânsul, a spus: „Dacă nu se folosește de tăcerea mea, nici de cuvântul meu nu poate să se folosească!”

Lucrarea duhovnicului prin scrisori trimise ucenicilor de departe este la fel de veche ca însăși învățătura creștină și răspândirea ei. Ea ne îngăduie să înțelegem faima și autoritatea unui Dascăl pe întinderi nebănuite ale Lumii Vechi, în care, fără să fi călcat vreodată, sau după o trecere vremelnică, îi era cerut și ascultat cuvântul. În literatura europeană genul epistolar religios a fost mult folosit în vremurile moderne de cărturari vestiți, dar ei nu au fost cei dintâi care au folosit acest instrument de influență spirituală. Epistole au scris Sfinții Apostoli Petru, Pavel și Ioan, noilor comunități venite la Adevărul creștin, prelungindu-și astfel opera catehetică, ziditoare în rândurile Bisericilor întemeiate de dânșii. Prin scrisori și-au răspândit învățătura și au povățuit pe credincioși Sfinții Ignatie de Antiohia, în veacul al II-lea, Atanasie de Alexandria și Ciprian, în veacul următor, toți marii ierarhi capadocieni, de la Sfântul Vasile până la Sfântul Ioan Gură de Aur, apoi Isidor Pelusiotul, Sinesie din Cyrene, marii stareți Varsanufie și Ioan, Patriarhul Fotie al Constantinopolului și mulți alții. Au trimis

răspunsuri scrise la felurite întrebări privind dreapta credință sau dreapta viețuire mari duhovnici ai Bisericii Ortodoxe din timpurile mai noi, ca Tihon Zadonskij, Teofan Zăvorățul, Ignatie Briancianinov și Ioan Kronstadtski. În veacul nostru și în cuprinsul vieții noastre spirituale, o scrisoare de întemeiere pe calea desăvârșirii prin rugăciunea neîncetată a trimis Ucenicilor săi români, monahi sau mireni, Părintele Ioan cel Străin (Kulighin) înainte de arestarea și sfârșitul său într-o temniță sovietică.

O istorie completă a literaturii epistolare va trebui să cuprindă toate numele celor ce au folosit în scrisul lor acest mijloc autoritar de comunicare, educație, zidire duhovnicească, lăsat de obicei în marile tratate la urmă, între genurile literare minore. Desigur, o scrisoare pare mai puțin importantă decât un tratat, un manual sau o lucrare fundamentală privind o temă dogmatică, ascetică sau etică. Dar spre deosebire de acelea, alcătuite de la înălțimea cugetării teologice, cu informație bogată, cu lungi și sistematice expuneri, scrisoarea are folosul, autoritatea și puterea ajutorului grabnic, răspunzând nevoii neapărate a cuiva, cu care și noi în vremelnicia și încercările noastre zilnice, ne identificăm prin nedumeriri, întrebări, căutări de deslușiri și soluții. Scrisorile acestea alcătuite pentru *unul* sau *câtiva* din comunitatea lui se dovedesc, astfel, mai *lucrătoare* adeseori decât tratatele adresate *tuturor*.

Din această literatură bogată de epistole religioase fac parte și „trimiterile” Cuviosului Paisie, starețul mănăstirilor Dragomirna, Secu, Neamțul, pe care le-a binecuvântat, le-a rezidit duhovnicește și le-a călăuzit. Câteva din aceste scrisori sunt adunate în cartea de față, prin osteneala doamnei Valentina Pelin, eminentă cunosătoare, din Moldova de peste Prut, a tuturor celor necesare pentru pregătirea și publicarea unei asemenea cărți. Această credincioasă slujitoare a Bisericii românești și a științei vremurilor noastre a aflat, după neobosite și răbdătoare cercetări, locurile unde se păstrau scrisorile și alcătuirile

Cuviosului Paisie, acum date la tipar pentru întâia oară. Le-a citit și înțeles în alcătuirea lor slavo-rusă sau românească, le-a așezat la locul lor în opera Cuviosului cărturar, încă necunoscută în întregimea ei, le-a tâlmăcit, le-a însoțit cu deslușirile potrivite.

Ce aduce nou și folositor această carte se adaugă cu autoritate și cu interesul izvoarelor inedite la dosarul deja bogat al „Vieții și petrecerii”, așadar al biografiei și operei marelui stareț Paisie de la Neamț?

Cititorii dornici de învățături și povețe, care să-i întărească în strădaniile lor de înțelegere și trăire, vor afla în scrisori prețioase sfaturi despre ascultare, smerenie, tărie în credință, venite de la un bun cunoscător al cărților Sfinților Părinți, de la un lucrător al desăvârșirii și, în același timp, de la un dascăl iscusit dar blând, priceput în slăbiciunile oamenilor din vremurile noi și în meșteșugul de a-i vindeca. Pilduitor este răspunsul său la ultima întrebare a „râvnitorilor robi ai lui Dumnezeu din Rusia”, despre cum se poate cineva mântui în lume, având nevastă și copii, problema celui aflat în mijlocul răutăților și ispitelor vieții, fără apărarea, liniștea, armele duhovnicești ale celor din mănăstiri.

„Cum poate cineva să cuprindă în cuvinte puține toate cele ce se cuvin mântuirii sufletești?” – scrie Cuviosul. Firește, trebuie citite *Scripturile*, cărțile Sfinților Părinți, păzite poruncile, răspunde dânsul (cum ar fi răspuns și alți dascăli duhovnicești), adăugând însă, „după sărăcia minții mele, fiindcă și de la mine, cel mai de pe urmă... căutați povățuire”, că „Dumnezeu Preamiostivul, prin credința ortodoxă și faptele și *darul Său*, lucrează mântuirea sufletelor”. Așadar, ne trebuie credință dreaptă și fapte bune, dar *mântuirea este darul lui Hristos*, pentru că „fără Mine nu puteți săvârși nimic”. Și „nu cu osteneală trupească se înfăptuiesc sfințele Lui porunci, ci numai cu bunăvoință sufletească” (pp. 156-158). Stăruința asupra bunei voințe a credinciosului

și a *darului lui Dumnezeu*, prin care se dobândește mântuirea, încredințarea că „toți creștinii ortodocși”, de orice parte, stare, vârstă, pot împlini poruncile, dacă au „bună voință și umilință sufletească”, *pentru că vor primi ajutorul darului lui Dumnezeu* sunt cuvinte de îmbărbătare anume spuse pentru oamenii unor timpuri grele, „vremile cumplite de acum” la care Cuviosul se referea într-o altă scrisoare, către Dimitrie Preotul din Poltava (*cf. Despre ascultare*, București, 1997, p. 203).

Scrisorile sunt pline de asemenea cuvinte de mângâiere și îmbărbătare. Pe Maica Nazaria, în praznicul Sfințelor Paști, o încredințează că nu o va părăsi întru îndrumarea duhovnicească, să nu se lase descurajată de faptul că s-a mutat din chilia de la Ceahlău într-o mănăstire de obște, deoarece „lucrul ce ți s-a încredințat, fiindcă este lucrul dragostei, mai mare este decât toate celelalte lucruri bune” (pp. 81-83). La fel pe ieromonahul Theodosie de la Țibucani, venit din Rusia, în prima scrisoare (pp. 25-27) îl mângâie pentru trecerea de la starea de călugăr în ascultare la aceea plină de griji și răspunderi de egumen. Când același Theodosie, întors acasă după trecerea prin mai multe mănăstiri, ajunge arhimandrit al Sihăstriei Sofroniev, Cuviosul îl muștră pentru nestatornicie, neascultare, iubire de arginți și asprime față de frați. Dar îi dă îndată, în aceeași scrisoare (pp. 39-73), înaltă dovadă de blândete și dragoste, povestindu-i pe larg despre începutul operei sale de tălmăcire a scrierilor Sfinților Părinți, document de mare însemnătate pentru viața Cuviosului Paisie și reînnoirea isihastă, înfățișat cu smerenie, ca o justificare pentru faptul că nu-i poate trimite traducerea patristice în slavonă, aflate încă într-un stadiu nedesăvârșit. Și tot lui îi dă sfaturi de taină, la sfârșitul scrisorii, despre săvârșirea rugăciunii neîncetate și despre primejdia ca unii să o practice fără îndrumarea cuvenită, spre smintirea lor și a altora (pp. 70-72). Neascultării lui Theodosie, Cuviosul îi

răspunde, așadar, cu iertare și cu convingerea în îndreptarea lui. Aceeași pildă a duhovnicului iscusit se află în scrisoarea către Maica Maria, egumena Mănăstirii Arzamas din Rusia (pp. 84-94), unde muștrarea blândă este împletită cu încurajarea și îndrumarea spre împliniri înalte în nevoința personală și în cârmuirea obștii, cu sfaturi prin care ucenicei de departe i se arată prețuire și încredere în vrednicia ei, ca imbold pentru propășirea duhovnicească.

Scrisorile Cuviosului Paisie îndrumă către adâncă reflecție înaintea intrării în cinul călugăresc, îndeosebi a mirenilor cu familie și răspunderi, ca prietenul său Dimitrie Preotul (pp. 28-31), cuprind învățături privind dreapta credință amenințată atunci de prozelitismul rascolnic (pp. 123-228) și uniat (pp. 74-80) și, cu acest prilej aduc informații necunoscute, ca intervenția, în 1746, a lui Silvestru, patriarhul Antiohiei, aflat la Iași, într-o pricină privitoare la săvârșirea ortodoxă a semnelui Crucii. Alte scrisori ne dezvăluie legăturile starețului, nu numai cu mănăstiri din Răsărit sau de la noi (ca Poiana Mărului, pp. 19-24), dar și cu sihaștri, ca părinții Onufrie și Nicolae pustnicind „deasupra șuvoiului de la Vorona”, cărora le cere rugăciune „în aceste năpăstuite pentru noi vremi”, după plecarea de la Dragomirna, și pe care îi îmbărbătează în nevoințele și credințele lor (pp. 36-38).

Scrierile din cartea de față aduc deopotrivă informații despre viața și lucrul literar al Cuviosului Paisie, unele incomplet cunoscute până acum. Astfel, împrejurările mutării sale de la Secula Neamțu în 1779 sunt pe larg relatate în scrisoarea către ucenicii Amvrosie duhovnicul și frații Athanasie și Theofan, aflați în Rusia (pp. 95-111), cu amănunte care pun în lumină îndelungata opoziție față de porunca domnului Constantin Moruzi și a mitropolitului Gavriil, și primirea bună făcută noilor veniți de către călugării nemțeni. Respingerea propunerii lui Nichifor

Theotokis, de a-și asuma sarcini în școlile Moldovei (pp. 32-35) confirmă relațiile starețului Paisie cu marele teolog grec, vizitor, pe atunci, mitropolit al Hersonului și Astrahanului. Informațiile comunicate în a doua scrisoare către egumenul Theodosie despre cele dintâi cărți patristice procurate la Muntele Athos – scrisoare publicată parțial în 1847, integral de doamna Pelin în 1994 și cunoscută anterior la noi doar prin extrasele părintelui Serghie Cetverikov din cartea sa *Paisie, Starețul Mănăstirii Neamțului din Moldova*, tradusă de ep. Nicodim, Mănăstirea Neamțului 1933, pp. 158-163, 189-192, 196-197 – sunt întregite acum cu un adevărat program de traducere și editare a acestor cărți, expus ucenicului său de la Sofroniev, cuprinzând istoricul inițiativelor lui Macarie, mitropolitul Corintului, pentru pregătirea și tipărirea *Filocaliei*, modul de procurare a originalelor grecești, prin copii sau ediții venetiene, trimitându-se anume cercetători în bibliotecile athonite, cheltuielile necesare, sugestii de titluri, posibila difuzare a traducerilor slavone, nu numai în Rusia și Ucraina („patria noastră”), dar și în Serbia și Bulgaria.

Aceste informații despre concepția modernă a starețului Paisie de traducere, publicare și răspândire a scrierilor patristice, sunt completate de prefața Cuviosului Paisie la o ediție a *Cuvintelor Sfântului Isaac Sirul*, apărută postum la Mănăstirea Neamț, prefață niciodată integral tradusă în limba română până acum și binevenită în această culegere de texte paisiene (pp. 112-122), ca și *Cuvântul la Nașterea Domnului sau Despre Pacea Lui* (pp. 233-236), extrasele despre viața călugărească din Iconion (Vilna, 1618) și frumoasa *Rugăciune pentru sănătatea starețului Paisie* alcătuită de ucenicii săi.

Cartea de față este un eveniment în acțiunea de publicare, în România și peste hotare, a scrierilor Cuviosului Paisie de la Neamț. Este o carte de zidire duhovnicească „folositoare de

suflet”, pentru credincioși și un pas însemnat în pregătirea unei ediții de *Opere complete* ale marelui stareț. Cărturarii vor prețui și comenta informațiile noi cuprinse în scrisori. Iubitorii vechiului scris se vor desfăta citind tălmăcirile ucenicilor Cuviosului. Cercetătorii vor fi recunoscători celor ce au ostenit la alcătuirea și publicarea cărții.

A spus un înțelept: „O carte bună este ca o pâine care satură pe toți”. Acest dar îl are și această carte paisiană.

Virgil Cândea

PREACINSTIȚILOR ÎNTRU DOMNUL PĂRINȚI DIN MĂNĂSTIREA NAȘTERII MAICII DOMNULUI DE LA POIANA MĂRULUI¹

Bucurați-vă întru Domnul!

Sfinții și purtătorii de Dumnezeu Părinții noștri poruncesc în sfintele scripturi că nu se cuvine fraților adunați în numele lui Hristos într-un număr oarecare să viețuiască fără egumen,

¹ Această mărturie documentară pune în lumină legăturile starețului Paisie cu Mănăstirea Poiana Mărului, după ce el se întorsese de la Athos și se stabilise de acum la Dragomirna. Scrisoarea nu este datată, dar din cuprinsul ei înțelegem că a fost scrisă în anul 1767, mai exact în a doua sa jumătate, după moartea starețului Vasile, din 25 aprilie, și la scurt timp de la retragerea succesorului său, Theodosie, care, datorită neputinței sale trupești, l-a propus în locul său pe părintele Alexie. Starețul Paisie caută să-i convingă pe părinții de la Poiana Mărului de dreapta lor alegere.

Versiunea slavonă a textului a fost publicată în lucrarea *Jitie i pisaniiia moldavskogo starța Paisiia Velickovskogo*, în 1847 (ediția a III-a, Moscova, 1892, pp. 217-220). O copie slavonă a scrisorii se află în colecția Bibliotecii Mănăstirii Noul Neamț, la Chișinău, în manuscrisul duhovnicului Andronic din 1874, după care am efectuat, prin colacionare cu ediția slavonă, traducerea românească (cf. B.M.N.N., fond. 2119, 3, nr. 70, ff. 87-89). Alte exemplare ale acestui text nu se cunosc în prezent. În cartea lui Serghie Cetverikov este reprodus doar un fragment (vezi varianta românească: *Paisie Starețul Mănăstirii Neamțului. Viața, învățătura și influența lui asupra Bisericii Ortodoxe*, traducere de IPS Dr. Nicodim, Patriarhul României, ediția a II-a, Neamtu, 1940, pp. 309-310).

ci întru toate trebuie să aibă pe unul încercat în cugetarea cea duhovnicească, căruia să-i încredințeze întreaga lor voință și să i se supună ca Însuși lui Dumnezeu. Pe aceasta îndeplinind-o, fericitul întru pomenire răposatul părintele nostru de obște nu a lăsat turma sa cea de Dumnezeu încredințată lui să rămână după moartea sa fără de păstor, ci, călătorindu-se către Domnul, a pus în locul său pe preacinstitul părinte Theodosie, ca pe unul ce este vrednic să ocârmuiască și să îndrumeze sufletele fraților către mântuire.

Iar Dumnezeu preamilostivul, ale cărui căi nebănuite sunt, iubind pe robul Său, l-a hărăzit pentru mai mult dar, ca pe unul dintre fiii Săi iubiți, cu o așa neputință trupească, încât din chilie îi este greu să iasă, după cum m-a înștiințat el în scrisoare. Văzând dar sfinția sa că pentru o asemenea grea suferință nicidecum nu mai poate purta ocârmuirea mănăstirii și a tuturor fraților, l-a urmat pe fericitul întru pomenire, răposatul părintele nostru, și l-a pus în locul său pe preacinstitul părinte Alexie. Și, înștiințându-mă despre așezarea lui, mult m-am bucurat sufletește și am mulțumit atotputernicului Dumnezeu, că pe un asemenea bărbat l-a arătat robului său. Și cred că aceasta nu s-a făcut în alt chip, decât numai că prin însuși darul Sfântului Duh a fost luminat în inimă preacinstitul stareț, părintele Theodosie, și pe toți frații de obște într-un gând către aceasta i-a adus, dacă prin vrerea tuturor a fost ales la egumenie acest vrednic bărbat, părintele Alexie, pentru care sufletul meu se înștiințează că va fi în stare, după cugetarea duhovnicească de la Dumnezeu dată lui, să povățuiască și să păstorească sufletele fraților pe calea mântuirii.

Și cum dar, sfinți părinți și preaiubiți fii, cunoscând firea blândă și cea mai de pe urmă nerăutate a părintelui Alexie, dăruită lui de Dumnezeu din copilărie, la fel și prin osteneală dobândite și neîndemânarea lui în treburile din afară, acum vă îndoiiți, ca și cum nu poate ocârmui mănăstirea și pe frați, și cereți de la mine sfat și ajutor?

Pentru aceasta Domnul să vă înștiințeze, dacă încă veți vrea să dați ascultare sfatului meu, să vă supuneți, după cum v-ați făgăduit, atunci acest sfat întru Domnul vă dau, că pe nimeni altul dintre acei pe care-i veți vrea la egumenie să nu alegeți decât pe părintele Alexie. Acesta să vă fie vouă întru Domnul îndrumător și părinte. Acestuia să vă supuneți, ca Însuși lui Dumnezeu, și din gura lui, ca din gura Domnului, să primiți cuvânt, dacă încă vreți să aveți folos sufletelor voastre. Căci, judecați singuri, cui mai mult i se cuvine ocârmuirea sufletelor fraților, dacă nu unui asemenea bărbat duhovnicesc?

Întâi, pentru că este unul dintre cei mai vechi ucenici ai fericitului întru pomenire răposatului părintele nostru [Vasile de la Poiana Mărului], este călugărit și înfiat de mănăstirea voastră, învrednicit de preoție, și este un duhovnic iscusit. A doua însă este și mai mare, pentru că a câștigat dragostea pentru Dumnezeu și către aproapele său, dreapta cugetare și judecată sănătoasă are, și cu viața lui virtuoasă tuturor va fi de folos.

Să nu vă îndoiiți dar pentru blândețea și nerăutatea lui, că acestea-s rădăcina și temeiul oricărui egumen. Să fie egumenul, după cum spun Sfinții Părinții, cu plecare către frați, blând, fără răutate, liniștit, să fie în stare cu ușurință toate dojanale mai înainte el să le îndure, dacă încă i s-ar întâmpla cuiva din lucrarea celui rău, să fie în stare pe sine însuși pildă să se arate fraților prin răbdare și viețuire neprihănită.

Nu vă îndoiiți, dacă, din câte se vede, nu poate ști buna gospodărire. Mare este Dumnezeu, iar aceea se va ocârmui de către alți frați. Ceea ce este cel mai de folos către mântuirea de obște este ca să știe să pună la cale sufletele fraților după poruncile Domnului și învățătura Sfinților Părinți. Nu vă îngrijorați că este firav cu trupul, dacă-i înțelept cu duhul și înțelept în cugetările duhovnicești.

Iată de ce, preacinstiți părinți și frați iubiți întru Domnul, la picioarele voastre căzând, cu lacrimi vă rog să nu nesocotiți

PREACINSTITULUI ÎNTRE PĂRINȚI THEODOSIE, EGUMENUL SCHITULUI ȚIBUCANI, CU PREAIUBIȚII SĂI FII¹

Bucurați-vă întru Domnul!

Mulțumesc Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care păzește sănătatea sfinției voastre întru folosul și pentru zidirea frăției Domnului, pe care Sfântul Duh, cu le-gătura dragostei celei neclintite, legând-o de sfinția voastră.

¹ Părintele Teodosie este unul dintre ucenicii slavi ai starețului Paisie, care a viețuit cu obștea sa înainte de a se întoarce în Rusia în câteva așezăminte monahale din Moldova și Țara Românească, Țibucanii fiind primul. Scrisoarea nu este datată, dar, din conținutul altei scrisori a starețului către Teodosie prezentată mai jos, rezultă că ea a fost trimisă de la Dragomirna, mai înainte de 1770. Se cunoaște numai versiunea slavonă a textului care a fost depistată în trei exemplare. Cel mai vechi, după care s-a lucrat și prezenta traducere românească, se află în manuscrisul lui Platon, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, păstrat la Chișinău (cf. fond. 2119, 2, nr. 22, filele 47-48). Alt exemplar se păstrează în Biblioteca Mitropoliei Moldovei și Bucovinei din Iași, nr. 117, fiind descris în studiul lui Paul Mihail și Zamfira Mihail, *Manuscrise slave în colecții din Moldova* (II), în „Romanoslavica”, XIX, București, 1979, nr. 3, pp. 61-64. Ultimul se află în manuscrisul duhovnicului Andronic, din 1879-1880, în aceeași colecție de la Chișinău (cf. B.M.N.N., fond. 2119, 3, nr. 82). Pentru alte date suplimentare, vezi studiul nostru: Valentina Pelin, *La correspondance du stareț Paisie du monastere de Neamțu*, în RESEE, XXXI, 1993, nr. 3-4, pp. 397-411; *idem*, vezi varianta românească în revista „Luminătorul”, nr. 5, 1994, pp. 7-20, și nr. 6, 1994, pp. 25-36.

Mult m-am bucurat sufletește, simțind din scrisoarea [sfintiei] voastre mireasma înțelepției pocăințe a sufletului vostru iubitor de Dumnezeu, pentru că prin marele har dumnezeiesc dat ție pentru aceasta poate, ca să arăți cu cuvântul și cu fapta calea cea nerătăcită către mântuire turmei cuvântătoare a oilor Domnului încredințate ție.

Și să păstorești întru păzirea poruncilor dumnezeiești, adăpându-i cu apa cea limpede și în viața cea veșnic curgătoare a cuvintelor Domnului, cu dreapta și adevărata cugetare duhovnicească, după puterea Scripturii. Iar prin adevărata și desăvârșita ascultare, urmând pe începătorul faptelor celor bune, Hristos Dumnezeu, îți dorești ție însuți ca, într-o ascultare, după cuvânt, dedicându-te și viața să ți-o sfârșești în ea. Și pentru aceea mult te întristezi că de acea neclintită și cunoscută cale către mântuire te-ai lipsit.

Această socoteală a ta, plăcută lui Dumnezeu și iubită de Dumnezeu, este un semn învederat al întemeierii tuturor tuturilor, adică a cugetării smerite, fără de care însă nimeni nu poate a se mântui. Și privind în fericitul tău suflet, mult m-am bucurat sufletește, căci cu ea [cugetarea smerită] și pe tine însuți și pe cei ce te vor urma, cu darul lui Dumnezeu, îi vei mântui. De aceea, te sfătuiesc pe tine, fericite, să nu te întristezi prea tare și să nu te istovești sufletește, ca și cum ai fi lipsit de ascultare pentru aceasta, căci și Dumnezeu știe și de buna voință în lucru a pune. Pentru că nu din nesocotință te lipsești de această ascultare, ci din dragostea lui Dumnezeu către frați, pentru folosul lor de obște, ceea ce este mai presus de toate bunătățile lui Hristos Dumnezeu, Care pentru noi și-a dat sufletul Său cel prea scump.

Numai nevoindu-te, cu darul lui Dumnezeu, vei întări sufletele ce ți s-au încredințat, prin adevărata ta povățuire după poruncile lui Dumnezeu, de a înfățișa curate și neprihănite jertfe

vrednice de altarul cel gândit al lui Hristos Dumnezeu, prin desăvârșita tăiere și înfrângere a voinței proprii. Și nu numai că de răsplata ascultării prin bună voința ta către aceasta nu vei fi lipsit, ci încă pentru adevărata povățuire pe calea Domnului a fiilor Domnului vei primi și cununa însăși, de la Hristos Dumnezeu, ca și cum ți-ai pune sufletul tău pentru prietenul tău.

[Paisie Starețul]